

Ángeles Mastretta

ARMUVALU

Ángeles Mastretta

ARMUVALU

Hispaania keelest tõlkinud Maria Kall

*Toledo
 kirjastus*

Originaal:

Mal de amores © Ángeles Mastretta, 1995

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

Toimetanud Mari Klein

Korrektuuri lugenud Mari Laan

Küljendanud Aila Utsu-Püttsepp

Kaaneillustratsioon Eve Mahhov

Tõlke autoriõigused: Maria Kall ja Toledo kirjastus, 2018

www.toledo.ee

ISBN 978-9949-7276-2-9 (trükis)

ISBN 978-9949-7276-3-6 (e-raamat)

Trükitud Greif OÜ trükikojas

Héctor Aguilar Camínile,
tema vaimu vankumatu korra ja
südame helde korratuse pärast

Diego Sauri sündis tillukesel saarel, mis praegugi hulbib Kariibi meres Mehhiko lähedal. Vapral ja üksildasel saarel, mille õhk on kui sügavate ja õnnelike värvide heitlus. 19. sajandi keskpaigas kuulusid kõik sealsed alad – nii kindel kui ka hulpiv pinnas – Yucatáni osariigile. Saared olid varem piraatide hirmus maha jäetud, sest pidevad rünnakud olid rikkunud kümnetes toonides sinava mere rahu. Alles pärast 1847. aastat tulid inimesed seda taas otsima.

Viimane maiade mäss piirkonna valgete vastu oli üks pikemaid ja verisemaid, mida Mehhikos iial nähtud. Maiad, keda ühendas salapärase rääkiva risti kultus, tõusid matšeetede ja inglise vintpüsside toel üles kõikide vastu, kes asustasid nende esivanematele kuulunud vihmametsi ja rannikuid. Kastisõjaks kutsutud õuduse eest põgenedes võtsid paljud perekonnad kursi Isla de Mujeresi valgete randade ja roheline südame poole.

Saare uued asukad, kreoolid ja mestiitsid, merehädalistest ränduritest ja juhuslikest veresegamistest põlvnejad, kel polnud kaitsta midagi peale omaenese elu, leppisid kohe peale randumist kokku, et igaüks saab endale maatüki, mille suudab üles harida. Ja nõnda, umbrohtu ja ohakaid kitkudes, saidki Diego

Sauri vanemad endale pika maariba sillerdava ranna ääres, kuhu nad püstitasid palmionni, milles sündisid nende lapsed.

Esimene värv, mida Diego Sauri silmad seletasid, oli sinine, sest kõik nende kodu ümber oli sinine või taeva karva klaar. Diego kasvas, jooksis ringi vihma-metsas, püherdas puutumatul liival, lasi end hellitada rasketel lainetel otsekui kala kuldsete ja violetsete kalade seas. Temast sirgus särav, lihvitud, päikeses küpsenud noormees, kes oli esivanematelt pärinud seletamatu teotahte. Diego vanemad olid tolle saarel rahu leidnud, kuid miski temas kihutas teda mujalt õnne otsima. Diego vanaema armastas rääkida, et tema esivanemad olid tulnud poolsaarele isikliku pri-kiga, ning sageli vastas isa seepeale pooleldi uhkelt, pooleldi pilkavalt: „Sest nemad olid mereröövliid.“

Kes teab, kust kaugelt tema rahutus pärines, kuid noormees, kelleks Diego Sauri sirgus, ihkas kogu hingest veest puutumata silmapiiri. Ravitsejavõimetest oli saanud tema kirg. Isa oli avastanud tema oskused, kui Diego pisikese poisina õhtusöögiks püütud pool-surnud kalad ellu äratas. Kolmeteistkümneaastasena aitas poiss ema tema kõige raskema sünnituse juu-res, ning seitsaadik ilmutas ta seesugust käteosavust ja külma närvi, et ka teised naised hakkasid teda appi kutsuma. Diego teadmised põhinesid üksnes vaistul, kuid ta tegutses maiade preestri vilumuse ja kindlusega, ning abi saamiseks pöördus ta võrdselt nii neitsi Carmen kui ka jumalanna Ixcheli poole.

Üheksateistaastaselt teadis ta kõike, mida saare taimedest ja nende leotistest oli võimalik teada, ta oli

läbi lugenud kõik kätte juhtunud raamatud ning vihkas kogu südamest meest, kes tegi aeg-ajalt saarele asja, kaasas hunnik vere ja õuduse järele lehkavat raha. Fermín Mundaca y Marechaga oli relvakaupmees, kelle äri lõikas kasu lõputust kastisõjast ning kes käis saarel puhkamas, kala püüdnud ja rahumeelsete saareasukate ees hooplemas. Ainuüksi sellest piisanuks, et Diego temas vaenlast näeks, kuid noore ravitsejana teadis Diego temast muudki.

Ühel hilisõhtul juhatas keegi tema ukse taha läbipekstud naise, keda oli nähtud koos Mundacaga saarel randumas. Naise keha oli üleni kaetud peksmisjälgedega ning tema vaevatud sisemusest ei kostnud ainsatki häält, isegi mitte hala. Diego ravis ta terveks. Naine elas tema vanemate majas, kuni suutis taas hirmuta kõndida ning meenutamata endale otsa vaadata. Seejärel saatis Diego ta esimesele saarelt lahkuvale purjekale. Enne tillukesele alusele minekut kirjutas naine peenele sädelevale liivale sõna „Ah Xoc“, mis maiade keeles tähendab haid. Nii kutsuti Fermín Mundacat, meest, kes müüs maiadele relvi ja valitsusvägedele laevu, millega nood maiade vastu sõdisid. Lõpuks avas kahvatu ja kartlik naine esimest ja viimast korda suu, et öelda: „Aitäh“.

Kui Diego Sauri samal õhtul patsiente külastas, ründas teda ootamatult viis meest. Nad peksid Diegot seni, kuni temast jäi järele verine tomp, sidusid ta käsist ja jalust ning löid puruks tema suu, millega ta jõudis neid solvata enne, kui sulges silmad, kuhu jäi igaveseks pilt hiigelsuurest pilkavast kollasest kuust, otsekui jumal oleks naernud.

Kui Diego suutis eneselt taas küsida, mis sünnib, oli ta suletud kongi, mille all ta aimas vee vöbelust. Diego oli laevaga teel teadmata suunas ning enne, kui hirm temast võitu sai, haaras teda pöörane uudishimu. Kui täbarasti tema käsi ka ei käiks, ta oli teel maailma.

Diego ei saanud kunagi teada, kui palju päevi ta vangis veetis. Üle libises üks pimedus teise järel, kuni ta kaotas ajataju. Laev oli randunud vähemalt viis korda, kui mees, kes talle iga päev leivapalukese tõi, ukse avas.

„So here we are,“ ütles punane hiiglane, silmit-sedes teda nii kaastundlikult, kui suutis, ning lasi ta vabaks.

„Here“ oli jäine sadam Põhja-Euroopas.

Mitme aasta ja hulga õpingute järel pöördus Diego Sauri tagasi Mehhikosse, nagu pöördutakse iseenda juurde, suutmata end ära tunda. Ta kõneles nelja keelt, oli elanud kümnes riigis, oli töötanud arstide, tead-laste ja farmatseutide abilisena, uidanud tänavatel ja külastanud muuseume, kuni tundis iga Rooma nurka ja Veneetsia väljakut nagu omaenese viit sõrme. Diego oli maailmakodanik ja ekstsentrik, kuid ihkas kogu hingest, et tema elu viimane käänak juhataks ta kätt-pidi kindla supipoti juurde kindla katuse all, kust ta ei peaks lahkuma oma elupäevade lõpuni.

Diego oli vaevalt kahekümne seitsme aastane, kui ta tollel õhtul maale astus, ümberringi rambe kuu-mus, mida ta tundis nagu omaenese hinge. Veracruzi sadam oli tema kodusaare sugulashing ning ta õnnis-tas seda paika, ehkki selle pind oli tume ja vesi sogane.

Diego mõtles, et kui ta maha ei vaata, tunneb ta end nagu kodus.

Ta kiirustas sadamasse, mille pulbitsev möll tema südant soojendas. Diego jõudis väljakule ja sisenes lärmakasse võõrastemajja. Lõhnas äsja röstitud kohvi ja värske saia järele, tubaka ja aniisi järele. Läbi raugelärmi, keset vadistavaid inimesi ja laudade vahel edasi-tagasi purjetavaid kelnereid, nägi ta enda ees korraga Josefa Veytia silmi.

Diego oli jahtinud õnne piisavalt kaua, et see eksimatult ära tunda. Ta oli kõik need aastad rännanud mööda ilma vaid selleks, et tema elu teeks pöörde ja kingiks talle tuleviku samal laiuskraadil, kus oli röövinud temalt mineviku, nõnda söandaski ta kõhklemisi läheneda naise lauale.

Josefa Veytia oli tulnud Pueblast Veracruzi koos ema ja õe Milagrosega vastu Hispaania laevale, millega pidi saabuma tema onu Miguel Veytia, isa noorem vend, kelle hoolde isa oli otsustanud usaldada perekonna, enne kui ta siit ilmast lahkumisega neid reetis. Isa surres oli Josefa kaheteistaastane, Milagros seitseteist ja nende ema tolles ebamäärases ja igaveses vanuses, kuhu naised jõuavad siis, kui nad ei taha enam olla naised.

Miguel Veytia elas pool aastat Barcelonas ja pool Pueblas. Mõlemas linnas armastas ta rääkida selle linna äridest ja nendega seotud probleemidest, kus ta parajasti ei viibinud. Tema elu oli vaikne ja rõõmus otsekui igavene pühapäev. Esmaspäev jäi alati ookeani taha.

Tol õhtul said Veytiad teada, et Hispaanias oli

kahe nädala eest välja kuulutatud vabariik ning onu liberaalsed tunded sundisid teda sinna jääma, kuniks pidupäev asendub tulpimusega.

„Kes teab, mis Hispaanias juhtuma hakkab,“ lausus Diego Sauri, istudes nende lauda nagu vana tuttav. Ta hakkas pikemata lahkama suure osa hispaanlaste vabariigivaimustust ning paljude teiste monarhialembust.

„Ma ei imestaks, kui aasta pärast igatseksid nad kuningat tagasi,“ kuulutas ta kirega, mis haaras teda iga kord, kui ta poliitikast kõneles, kuid sel korral tuli tal samal ajal sõdida ennustuskunstist märksa käegakatsutavama kirega.

Viisteist kuud pärast kirjeldatud õhtut, 1874. aasta detsembris, kuulutasid hispaanlased kuningaks Alfonso XII ning Diego Sauri abiellus Josefa Veytiaga Santo Domingo kirikus, mis kõrgub täna-seni uhke Puebla linna keskväljakul.